

YENİ BİR ÜRETİM DALI :

ŞİNSİLLA YETİŞTİRİCİLİĞİ

Prof. Dr. Çetin KOÇAK
E. Ü. Ziraat Fakültesi
Zootečni Bölümü

Zengin, yumuşak, güzel görünüşlü ve dünyanın en pahalı kürkü olan Şinsilla, aynı adı taşıyan Chichilla lanigera'nın postlarından yapılmaktadır.

Amerika'nın keşfinden önceki yıllarda Güney Amerika'da kıyıda biraz içerideki kesimlerde ve yarı çöl iklimli yüksek kayalıklarda yaşayan bu sevimli kürk hayvanı kızılderililer tarafından yıllarca avlanarak, tuzaklarla yakalanarak kullanılmıştır. Postundan uzun giysiler yapılmış, eti ise yiyecek olarak değerlendirilmiştir. Daha sonraki yıllarda da Güney Amerika Ülkeleri Şinsilla'ları yakalayıp postundan yararlanamayı sürdürmüşlerdir. Şili, Peru, Bolivya ve Arjantin 1899 yılında diğer ülkelere yarım milyondan fazla Şinsilla postu satmışlardır. Aynı yıl yalnız Şili'nin dışsatımı ise 435.465 adet post olarak belirtilmiştir. Doğada yaşayan Şinsillalar yoğun avlama sonucunda sanki sömürülmüş gibidir. Nitekim Şili'nin dışsatımı giderek azalmış ve 1915 yılında yaklaşık 300 adet düzeyine inmiştir. Bugün doğada soyu tükenme eğilimi gösteren bu sevimli kürk hayvanı evcil yaşama alıştıırılarak yetiştirilmeye başlanmıştır. Orijinal yaşama bölgesi olan Güney Amerika'da, Kuzey Amerika, Avrupa ve Afrika ülkeleriyle İngiltere ve Sovyetler Birliği'nde yetiştiriciliği yapılmaktadır. Küçük çiftlikler olduğu gibi binlerce hayvan barındıran büyük işletmeler de vardır.

Özellikleri :

Chinchilla lanigera, Rodencia (kemirgenler) takımında ve Chinchillidae familyasında yer alır. Aynı familyada Chinchilla brevicaudata ve Chinchilla costina türleri de bulunur. Ancak bugün en yaygın olarak yetiştirilene Chinchilla lanigera'dır.

Büyük başlı, uzun bıyıklı, küçük ve yuvarlak kulaklı, siyah gözlü küçük ve sevimli bir hayvandır. Sevimliliği bir ölçüde gözbebeksiz gibi görünen iri ve siyah gözlerinden kaynaklanır. Arka ayaklarından daha kısa olan ön ayaklarını bir el gibi kullanır. Vücut uzunluğu 30-35 cm., kuyruk 10-12 cm. dir. kürklü olan kuyruğu sincabın kuyruğunu andırır. Canlı ağırlık genellikle 500-800 gram arasında değişir. Ancak 1300-1400 gram ağırlığa erişenlere de rastlanır. C.lanigera sığırayarak ve çabuk hareket eder. Meraklı bir hayvandır. Ani ses ve ışık değişmelerinden rahatsız olur. Bu nedenle kimi çiftlikler çevredeki gürültülerin etkisini gidermek için değişmeyen sürekli müzik yayını yapmaktadırlar. Temiz bir hayvandır. Günde bir kez kum banyosu yapar. Şiñsilla çiftliklerinde istenmeyen kokulara pek rastlanmaz. Hastalıklara karşı dayanıklıdır ve uyum yetenekleri de çok iyidir. Bu nedenle çok değişik iklim kuşaklarında yetiştiriciliği yapılabilmektedir. Otobur olduğundan bitkisel kökenli yemlerle beslenebilir. Sakin ve zararsız olmaları nedeni ile bakım ve yönetimleri de kolaydır.

Post Yapısı :

Şiñsilla postu 1-2,5 cm. uzunluğunda yumuşak, ince ve sık tüylerle kaplıdır. Bir folikülden 50-100 arasında değişen sayıda lif çıkar. Bir lifte üç farklı renk görülür. Liflerin uç kısımları siyah, orta kısımları beyaz görünümlü (pigmentsiz), dip kısım ise çelik mavisi rengindedir. Böylece Şiñsilla postu gri bir görünüm almaktadır. Pigmentsiz olan orta kısmın uzunluğu 0.32-0.96 mm. arasında değişir. Siyah renkli uç kesimin uzunluğu arttıkça postun rengi koyu gri, azaldıkça açık gri olur. Liflerin üç farklı renkte olmasından dolayı Şiñsilla kürkleri hiçbir zaman taklit edilememektedir. Yaklaşık 70-80 adet Şiñsilla postundan bir kürk manto yapılabilir.

Yetiştirilmesi :

Şiñsillaların üretilmesi zor değildir. Çok kısa sürede eşeyssel olgunluğa erişirler ve hem erkekler hem de dişiler 5 aylık olduklarında çiftleştirilebilir. Dişiler bir yılda 2-3 doğum ve her doğumda da 2-4 yavru yapabilirler. Önemli bir özelliği de dişilerin uzun bir süre, yaklaşık 12 yıl boyunca damızlık olarak kullanılabilmesidir. Chinchilla lanigera'da gebelik süresi 111 gündür. Doğada monogam (tek eşli) olmasına karşılık evcil yaşamda poligam (çok eşlilik) durumuna gelmiştir. Yani bir erkek birden çok dişi ile çiftleştirilebilir. Ancak her erkekle çiftleşecek dişi sayısı 5 ten çok olma-

malıdır. Yavrular gözleri açık ve tüylü doğarlar ve iki ay kadar analarını emerler.

Yılda üç kez doğum olabilmesi için dişinin doğurduktan sonra 24-48 saat içinde yeniden çiftleştirilmesi gerekir. Bu durumda döl tutma olasılığı da yüksektir. Ancak döl tutmaz ise ikinci çiftleştirmeyi yaklaşık 28 gün sonra uygulamak gerekir. Çünkü Şiştirillalarda iki kızgınlık arası süre ortalama 28 gün olup, 16-35 gün arasında değişir.

Barındırma, bakım ve besleme :

Kafeslerde bireysel olarak barındırılabilirdiği gibi, küçük kümeler halinde de barındırılabilir. Bireysel kafes ölçüleri olarak üreticiler bugüne dek çok çeşitli ölçüler üzerinde durmuşlardır. Bu konuda diğer hayvancılık dallarında olduğu gibi yeter sayıda araştırma ve bilgi birikimi bulunmadığı için kesin bir ölçü verilmemekle birlikte, uygulamadan esinlenerek 30 x 30 x 46 cm. boyutlarında bireysel kafesler önerilebilir. Kafeslerin genişlik ve yüksekliği 30 cm., derinlik 45-50 cm. olmalıdır. Günümüzde poligam çiftleştirme sözkonusu olduğundan yaklaşık 1 m² lik taban alanı olan kafes bölmesinde 5 dişi barındırma eğilimi vardır.

Şiştirillalar alışkanlıklarına bağlı hayvanlardır. Bu nedenle barındıkları yerde gürültü, ışık v.b. değişikliklerden kaçınmak gerekir. Barınaklarda sıcaklık hem ısıtma, hem de serinletme yönünden önem taşır. Yavru üretimi için uygun sıcaklıklar 18-24 °C arasındır. Ortalama 20 °C sıcaklık en iyisidir. Şiştirillalar yüksek sıcaklıklarda uzun süre tutulurlarsa ölürler. Bu nedenle 29 °C nin üstüne kesinlikle çıkılmamalıdır. Kimi çiftlikler sıcaklık yükselmesini haber veren alarm düzenleri kurmaktadırlar. Nitelikli post üretimi için önerilen sıcaklıklar farklıdır. Düşük sıcaklıklarda daha iyi lif gelişimi olmaktadır. Bu nedenle kesilecek şiştirillaların barındırıldığı yerde sıcaklık 10 - 15 °C dolayında olmalıdır. Bu sıcaklıklarda 60 gün kadar tutulan şiştirillalarda yeni lif gelişimlerinin olduğu belirtilmektedir.

Şiştirillalar zararsız ve sakin hayvanlardır. Bakım ve beslenmelerinde bakıcı açısından bir güçlük bulunmaz. Ancak kimi noktalara dikkat etmede yarar vardır. Yakalama ve tutmada en yaygın yöntem kuyruğundan tutmaktır. Kuyruđundan tutularak taşınırlar. Ayaklar dişa doğru tutulmalıdır. Böylece tırmalama yoluyla bakıcıyı incitmesi söz konusu olmaz. Uzađa taşınırken bir el ile kuyruğundan tutularak diğer kolun üstüne konulması gerekir. Böyle olunca Şiştirilla kendini daha çok güvencede hisseder.

Şiňşilla çiftliklerinde duraganlık (stabilite) önemli bir etmen-
dir. Değişiklikten hoşlanmazlar Zorunlu kalınmadıkça bakıcı de-
ğiştirilmemelidir. Bakıcılar hergün aynı renk iş giysileri ile çalış-
malıdırlar.

Şiňşillaların beslenmesinde bitkisel kökenli yemler kullanılır.
Gereksinimleri olan besin maddeleri hesaplanarak bir karışım ya-
pılabilir. En iyisi yem fabrikalarında pelet yem yaptırmaktır. Ye-
tiştiriciler yıllarca tavşan veya kobay yemi kullanmışlardır. Fabri-
ka yeminin dışında iyi kalite kuru ot ve yeşil yemler de verilebilir.
Pelet yemden günde hayvan başına 10 g ve kuru ot ise 10 - 20 g
kadar verilmelidir. Şiňşillalar çoğunlukla geceleyin yerler. Bu ne-
denle birçok yetiştirici hayvanlara öğleden sonra ya da akşam yem
vermektedir.

Sonuç olarak bir-iki önemli noktayı vurgulamak isterim: Ye-
tiştirilmesi zor olmayan bu değerli kürk hayvanının ülkemizde
gelişmesi için gerekli girişimleri yapmalıyız. Bu konuda ilk ve
önemli görev TARIM, ORMAN ve KÖY İŞLERİ BAKANLIĞI'mıza
düşmektedir. Tavşancılık konusunda çalışan kurumlarımızdan bi-
rine yeter sayıda damızlık dışalımını yapılmalı, DAMIZLIK ÜRETİ-
Mİ ve SATIŞI'na başlanmalıdır. Böylece küçük ve orta büyüklük-
teki sermaye sahipleri bu alana yatırım yapmaya yönlendirilebi-
ler. Dışsatım bağlantıları yapılarak yeterli üretim gerçekleştiril-
diğinde, Şiňşilla yetiştiriciliğinin kârlı bir hayvancılık olduğu an-
laşılacaktır. Çünkü Avrupa ülkelerinde bir Şiňşilla postunun 100
Alman Markı gibi yüksek bir fiatla satıldığı belirtilmektedir. Ya-
tırım ve üretim giderlerinin de çok yüksek olmadığını belirterek
bu alanlara büyük sermaye sahiplerinin de dikkatini çekelim. Bu
arada Üniversitelerimiz bu konuda bilgi üretme ve yayma işlevini
yerine getirmeye çalışmalıdırlar. Böylece Şiňşilla yetiştiriciliği,
sermaye sahipleri için yeni bir yatırım alanı, aile işletmeciliği için
zevкли ve kârlı bir uğraş, ülkemiz için de önemli bir döviz kaynağı
olacaktır.

KAYNAKLAR

- Hodgson, R.G. 1968. Modern Chinchilla Pons and Equipment. Fur
Trad journal of Canada, Bewdley, Ontario.
- Koçak, Ç. 1988. Yeni Hayvansal Üretim Kaynakları.
Sivas Yöresinde Tarımın Geliştirilmesi Eğitim Semineri.
30 Mayıs, 3 Haziran 1988 SİVAS.
- Medov, H. 1969. Chinchilla, the Tozer Co.
Redwood City, California.
- Yazıcıoğlu, T. 1981. Kürk Teknolojisi. E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayın-
ları No: 388 İZMİR.